

Haiku's

van

Machteld
Slagt-Prins

Haiku's

van

Machteld

Slagt-Prins

Machteld - mam/moeder/moedertje/oma Pierewiet -
Slagt-Prins overleed in de herfst van 1998.
Ik vond een klein notitieblokje waarin zij een aantal
haiku's had opgeschreven. Haar honderdste
geboortedag, 28 februari 2009, lijkt me een mooi
moment om ze te publiceren.

Erik

空

Inleiding: Wat is een haiku?

Van oorsprong is haiku een Japanse dichtvorm waarmee de dichter de essentie van zijn waarneming in enkele woorden probeert te vangen. Hij gebruikt daarbij alleen de meest in het oog springende elementen, met hun oorspronkelijke, beeldende kracht. Daardoor kan de lezer die zich hier aandachtig voor openstelt, zelf onmiddellijk kan ervaren wat de dichter ervoer.

De vorm van de haiku is zeer strak en beknopt. Het vers bestaat uit slechts zeventien lettergrepen - gewoonlijk verdeeld in drie groepen van vijf-zeven-vijf - en vormt in principe één zin die in één ademtocht kan worden uitgesproken. De afwisseling van vijf en zeven lettergrepen vervangt, zoals bijna steeds in de Japanse dichtkunst, alle maat

---

---

en rijm. De woorden zijn zo eenvoudig en gewoon mogelijk; je vindt zelfs nauwelijks een bijvoeglijk naamwoord, alleen een haast zakelijke opsomming van gegevens.

Een haiku geeft de visie van de vertolker weer op de dingen die op dat ene moment dat zij op deze manier bij elkaar zijn, plotseling vol betekenis worden en een stemming oproepen die tijd en plaats te boven gaat. Alleen die details worden weergegeven waarin de emotionele kracht ligt van het tafereel, zo direct mogelijk, zonder enige vaagheid. Ze roepen op wat niet in woorden is uit te drukken. Haiku is in de ware zin van het woord een gedicht, een 'verdichting' van de verschijnselen tot een nieuwe schepping, die het vermogen bezit de oorspronkelijke emotie te blijven overdragen.

Haiku is ook natuurpoëzie. Het landschap wordt verbeeld, of de bloemen, dieren en

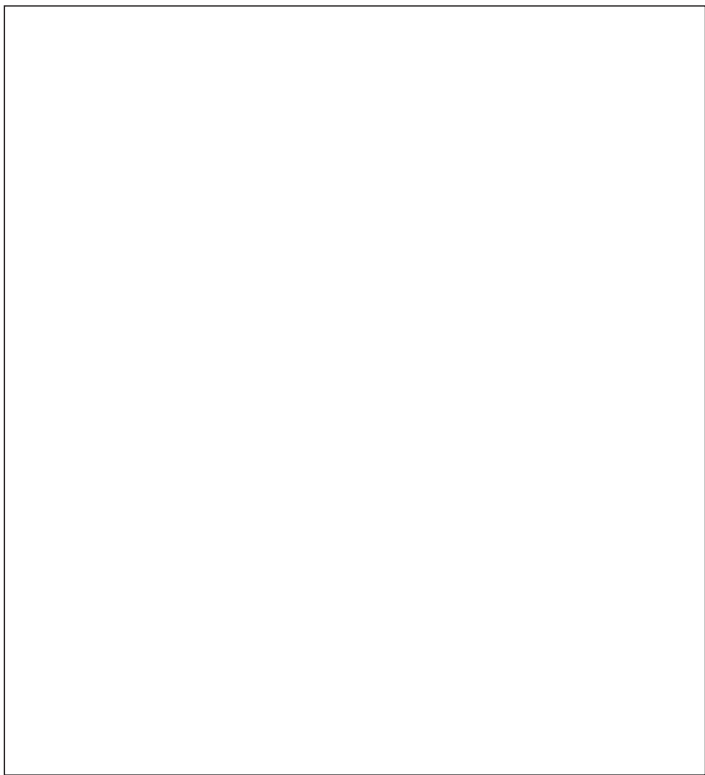

---

dingen om de mens heen. De mens zelf is slechts een onderdeel van dit alles. De dichter staat niet op de voorgrond, vaak is hij er helemaal niet bij; zelfexpressie is voor hem onbelangrijk. Dit hangt samen met het feit dat de grote tegenstelling tussen mens en natuur, die bij ons zoveel spanningen veroorzaakt, eenvoudig niet bestaat in de Japanse denkwereld. Voor de Japanner heeft de mens dezelfde goddelijke oorsprong als de gehele schepping, en verkeert hij in harmonie met de bergen, vlakten en wateren van zijn prachtig land en met alle dingen en schepselen om hem heen.

Bron: Haiku - Een jonge maan. J. van der Tooren (1973)

Een wit rozeblad

Dat stil komt neergedwarreld

Dat is een haiku

Een kind aan de borst

Innigheid zonder weerga

Geur van de hemel

Bloeiende heide

Frisheid van de Eerste Dag

Hemel en aarde

Het parapluutje

Van het paardenbloemenzaad

Zweeft de wereld in

Ben ik een vlinder?

Nee... maar ik laat me vangen

In je vlindernet

Ik heb je onttroond

De troon laat ik onbezet

Ik ben mezelf weer

Het regent; lijdzaam

Staan in sappige weiden

De natte koeien

In sluiers van mist

De lantarens gebogen

Huilende bruiden

Loodgrijze wolken

Wreedfelle flitsen van pijn

Dan troostend de bui

Moet dit de herfst zijn?

En de jonge bloesem dan

Aan die groene tak?

Herfst, het blad valt af

Bloemen hebben zaad gemaakt

Voor wéér een lente

Nawoord: mam en taal

Mam hield van taal. Het heeft haar altijd gespeten dat ze na de Handels-HBS niet heeft kunnen doorstuderen. Ze had dan wellicht voor een studie Nederlands gekozen, maar ze werd door haar ouders hiertoe niet gestimuleerd en de tijd (de crisis van de jaren 30) was er ook niet naar. Zo belandde ze als stenotypiste bij die grote bank waar ze vader leerde kennen, met de voor ons bekende gevolgen.

Mam is wel altijd veel blijven lezen. Nederlandse, maar ook Duits- en Engeltalige literatuur, voor zover haar drukke, zeven-dagen-per-week-baan als huisvrouw dat toeliet. Dat was eigenlijk alleen 's morgens vroeg. Dan nam ze, nadat vader zich de deur uit had gespoed naar - nog altijd - die bank, en zij ook mijn lunchpakket had klaargemaakt, even een halfuurtje voor zichzelf. Diep verzonken in een boek zat ze

---

---

tegenover me aan de ontbijttafel, terwijl ik nog bezig was wakker te worden. Zodra ik op de fiets sprong, vervolgde zij haar dagelijkse arbeid: opruimen, schoonmaken, wassen, boodschappen doen, kleren verstellen, eten koken, afwassen etc.

Sinds ik als laatste thuiswonende zoon hele dagen op het lyceum zat, was er wel al iets veranderd. Vader was - nu de zorgtaken minder zwaar wogen - eindelijk akkoord gegaan met mams wens om buiten de deur te gaan werken. Om wat bij te verdienen, maar vooral om haar wereld wat groter te maken dan het huis en de dorpswinkels. Ze ging - weer als stenotypiste - parttime werken voor het uitzendbureau Vanes, waaruit de vriendschap met Freddy Sody voortkwam.

Eind jaren 60 trok zij de stoute schoenen aan en zocht zij werk als vertaalster Engels-Nederlands. Na een proefvertaling kreeg zij haar eerste boek te vertalen: een

---

---

doktersromannetje in de Witte Ravenserie. Literair ver onder haar niveau, maar om te vertalen in soepel Nederlands nog een hele klus. Stapje voor stapje steeg zij op de vertalersladder, niet in de laatste plaats door haar grote toewijding en de uiterste zorg die zij aan haar werk besteedde. Eerst alles, veel woordenboeken en naslagwerken raadplegend, in klad op een blocnote gekrabbeld, dan hard rammend met haar steeds krommer wordende reumavingers op de oude Underwood schrijfmachine.

Als totale leek op sportgebied, had ze gelukkig een zoon die haar kon uitleggen hoe de verschillende termen uit het honkbal of American Football vertaald moesten worden, zodat zij niet het soort fouten maakte dat je nog regelmatig in de literatuur tegenkomt, bijvoorbeeld dat iemand een *basketbalpet* op heeft...

Grappig was dat zij bij sommige boeken met rode konen erotische scènes moest

---

---

vertalen in veel explicieter taalgebruik dan er ooit in het preutse gezin Slagt was gebezigd. De laatste jaren van haar vertalerschap (tot haar 80-ste!) werkte zij aan de Tillermans-serie, een groot verkoop- en uitleensucces. Tien jaar na haar dood en bijna twintig jaar na haar laatste voltooide vertaalwerk ontvingen wij nog de laatste leengelden van de bibliotheek. Dat mogen we zien als een postume erkenning van haar arbeidsethos - gewoon je best doen - en haar vakmanschap.

De bescheiden literaire aspiraties die mam - naast de Sinterklaas- en gelegenheidsgedichten met haar geheel eigen, creatieve rijmstijl - zelf had, doofden langzaam uit toen haar jeugdboek 'Houtje-touwtje' door de uitgevers werd afgewezen. In de jaren 80 werd ze gegrepen door de nieuwe haiku-rage. J. van Tooren (zie inleiding) analyseert dat de Nederlandse

---

---

maatschappij daar rijp voor was. De klassieke poëtische uitdrukkingwijze met haar gevoelvolle woordenrijkdom maakte toen plaats voor een nieuwe dichtkunst die gekarakteriseerd werd door nuchterheid, objectiviteit en soberheid van middelen. Tendensen die overeenkomsten vertoonden met de opvattingen van de haiku-dichters.

En zo schreef mam in de laatste jaren van haar leven de elf haiku's die ik na haar dood aantrof in een klein notitieboekje.

Erik, februari 2009
